

ב. ההתקפה על ירושלים; התקרית בימ-כנרת

1. הודעת שר-הבטחון

לכך הוכנס לקו הגבול גדוד מה"ל, גדוד של המשמר הלאומי.

עובדה היא, שכבר ביום רביעי בשעות אחרי-הצהרים החלו בפגייה בתים הגובלים עם החומה מן הצד השני.

שום איש אובייקטיבי לא יוכל להטיל ספק בעובדה, שה-לגיון התכונן והתחיל בהפגזות העיר.

עובדה היא, שבאותו יום רביעי נמצאו מרבית כוחות הישראליים מחוץ לעיר באימוניה שיגרתיים, ובקו הגבול נמצאו רק כיתות מועטות. עובדה היא, שרק לאחר שעה ארוכה החזירו כוחות ישראל מכת אש, המתאימה להיקף האש הירדנית. עובדה היא, שבשעת ההפגזה הראשונה נפגעו רק יהודים ולפי רדיו ראמאללה לא נפגעו באותו ערב אף תושב אחד בעיר העתיקה.

יורשה לי להודיע כאן: כשנתתי הוראה להחזיר מכת אש לפורעי הלגיון, חיבתי את הרמטכ"ל ואת המבצעים להימנע מתוך מאמץ עליון מהפניית האש בכיוון המקומות הקדושים. כן אסרתי את השימוש בארטילריה, שאילו השתמשו בה היינו משתיקים את קני המרצחים ברגעים אחרים. ידעתי שעל-ידי הטלת הגבולות אלו הגני מרבה קשים עצירי מים בדרכם של חיילי ישראל, ושלל מהם את חופש הפגיעה באיבי, החשובה כל-כך להכרעה מהירה בימי קרב. אך ידעתי גם ידעתי שהגני ממלא בזה שליחות רצונה העמוק של המדינה שאינה רוצה לראות את ירושלים הקדושה והנצחית עולה בלהבות אש והופכת לעיי מפולת.

ביכולתי להודיע לכנסת, שחיילי ישראל קיימו את ההרואה תוך משמעת הדתות, בשבילנו אין בזה משום חידוש. זכור רים לנו עדיין החודשים בהם ניסו אותו לגיון ואותם מפקדי דים להרעיב את העיר העברית, ועל-ידי הפגזה פראית להחריב ריבה ולהכניעה. גם אז ידברו בשפת הפגמים על קדושת עיר הנצח. בשם קדושת העיר החריבו באופן מתוכנן את מרבית קדשי העם העברי בעיר העתיקה. פעולה זו נעשתה לאור היום, לעיניהם של נציגי מעצמות זרות, ואיש מהם לא נתחלה ולא מחה.

למרות כל הסתייגויות המוצדקות, החליטה הממשלה להירדק בענין זה ולחזק את מדיניותה הנשק הישראלי-ירדנית, אם בראשה לא יועמד קומנדור האצטיון. לא רצינו להקל את מלאכתם של צורדים, האמונים על הפיכת יום ללילה ולילה ליום. דווקא בגלל חומרתו המיוחדת של הפשע; בגלל המעשה בלא תקדים בתלורות ההתקשורת לאורך הגבולות המפולטים; בגלל קדושתה של ירושלים ועניינה לעולם התרבותי כולו — החלטנו להשתתף בעבודת הוועדה בנושא זה, כדי לעמוד על משמר האמת והצדק ולהקשות על כל ניסיון להשתמש בפראות חיילי הלגיון לשם רכמת מזימות המכוונות נגד מדינת ישראל ועצמאותה.

אודה ולא אבוש: אני והגני בטוח שגם שאר חברי בממשלה, רצינו לראות בנאות מן שאנסה לנציגי ארץ-הכוכית, שאכן מוכשרים הם לפחות במקרים יוצאים מן הכלל לשפוט משפט צדק ולא לעוות את הדין. רצינו להיחזק, שעויות הדין

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסדר-היום: הודעת הממשלה.

רשות-הדיבור לשר-הבטחון.

שר-הבטחון פ. לבון:

אדוני הוישבראש, כנסת נכבדה. ביום רביעי, 30^ה ביוני, בשעה 8:50 בערב, החלו אכירי הלגיון הירדני בהפגזה שיטתית של ירושלים העברית, כשהם מוגנים על-ידי חומות העיר העתיקה, וכדוריהם פוגעים בנשים, זקנים, ילדים, עוברי-דרך שלווים. במשך שבועות רבים עסקו לגיונים ביריית אבנים לחוף העיר העברית, ובצילפות בודדות שפגעו בכמה אזרחים. אך הפעם לא הסתפקו באבן בודדת או בכדור בודד. לאורך הקו כולו, כאילו על-פי פקודה ובצורה צבאית מתואמת החלו לירות ברובים, מקלעים, מרגמות, ואף נזרקו עשרות רימוני יד. במשך שעה אחת לאחר פתיחת האש על-ידי הלגיון נפגעו שמונה יהודים, כולם ברחובות הסמוכים לחומה, שהיו אז מלאים עוברים ושבים. רק בשעה 10:54 החלו כוחות ישראל בהפגזה נגדית חזקה, וחילופי היריית נמשכו עד שעה 1:30, השעה שבה התחייבו שני הצדדים להפסיק את האש.

ואמנם במשך שעות אחדות בלילה שרר שקט מתוח. אך עם עלות השחר חידש הלגיון את ירייתו והפר בודות את התחייבותו לקיום הפסקת האש. שוב נפגעו בשעות הבוקר הראשונות ישישה תושבים בצד הישראלי. חילופי היריית הפכו ועצמו ובהפסקות קלות נמשכו כיום חמישי, ה' ביוני, עד שעה 6:30, שנקבעה בישיבה המיוחדת של ועדת שבתות הנשק בהסכמת הצדדים כשעת הפסקת-אש מוחלטת.

אך זה הסכימו הירדנים, ושוב הפרו את התחייבותם. שעה קלה לאחר 6:30 שוב הפכו רחובות ירושלים משני צדי הגבול לשדה קטל והרג. רק ביום הששי, 2 ביוני, בשעות הצהריות, נפסקה האש הלכה למעשה, והחיים בעיר החלו חו"ר רים למסלולם התקין.

שלושה ימי ההשתוללות הפרועה והפחדנית של הלגיון מסתכמים בקציר דמים של שלושה יהודים הרגומים ועשרים ואחד פצועים. לפי ידיעות ירדניות רשמיות נהרגו באותם הימים חמישה ערבים ונפצעו עשרים-וחמישה.

אין ספק, שההתקפה הנפשעת על בירת ישראל היתה מתוכננת על-ידי ממשלת ירדן והתנהלה בפיקודם של קציני לגיון אתראים, התיאוריה הנשמעת מפי משקיפים זרים, שה-לגיונים החלו לירות מכת, איונה ועומדת במבחן ההגיון והעובדות גם יחד. גם אם נתעלם מהמסקנה המתבקשת, שצבא כל כך עשני הוא סכנה לשלום האיווה, ואסור להחזיקו בקו הגבול, אם כל רשרוש וכל צל עלול להביאו לירי ריצת אמוק עם כל כלי הנשק שבידיה, הרי אין להעלות על הדעת שעצבנות כזאת תימשך בכוח אדיר שלושה ימים רצופים, עד כי נבצר מידי ממשלת ירדן וממפקדי הלגיון להרגיע את גיבוריהם המשתוללים.

העובדות הידועות לנו מבטלות את ההסבר הזה ואינן משאירות צל של ספק שהיה כאן פשע מתוכנן מגבוה, מבוצע על-פי הוראה ברורה ומדוקדקת. עצם העובדה, שביום 30 ביוני, באותו יום רביעי שבו נפתחה האש על ירושלים העברית, הוכנסו על-ידי הלגיון שתי פלוגות נוספות לקו הגבול, אחת מגדוד חי"ר 9, והשנייה מגדוד חי"ר 10 של הלגיון, מוכיחה שהיתה תכנית והתכוננות. כן עובדה היא, שנוסף

סלחו לי, רבותי, אם אעיר הערה כלפי פנים, כמו בכל עת מבחן מופיעים בתוכנו יהודים הרואים את עצמם כבעלי ראייה אוניברסאלית, בניגוד לראייתם הפרובינציאלית של רוב מניינו ורוב בניינו של עם ישראל. אוניברסאליות מדומה זו מהות אחת לה בכל הדורות: קבלת דין רצונו של חזק ובעל-הכוח, ויתור על מאבק כל שהוא לזכויות העם היהודי, כניעה מרצון, מתוך חדווה, כי הרי האינטרס האמיתי או המדומה של החזק תמיד עדיף על האינטרס של החלש, ובנידון דיון על האינטרס של היהודים.

יהודים אוניברסאליים-כביכול אלה מצאו שעת-מבחן זו נוחה להפצת עלילות על כוחות הבטחון, כאילו ברצונם לה-טיל מרותם המדינית על ממשלת ישראל, על סכסוכים ופעו-לות יזומות שלא על דעת הממשלה.

הואיל ויש לתעמולה ארסית זו סכנה למדינה ומקורותיה מי יודע מה הם — על-כיל-פנים זלוחים הם — ברצוני להגיד בהזדמנות זו: כל חייל כלל אורה, זכותו לחשוב ולהעריך באופן חפשי שאלות ותופעות בחיי המדינה. אבל צבא-הגנה-לישראל אינו נושא שום תורה או דרך מדינית מיוחדת לו. צה"ל הוא מכשיר נאמן וממושמש על המדינה. כל מה שצה"ל עושה או נמנע מעשות, הוא עושה ולא עושה על-פי הוראות ממשלתו. ואני בטוח, שגם להבא יפעל צה"ל ברוח זו. כל הנסיגות לתאר את הכוחות שלנו כאיזה צבא לבאנטיני לא ישנו כמלוא נימה את דמותו ומהותו הלאומית והממלכתית ויחדו על-ידו, ואני מקווה על-ידי העם כולו, בבזו ובשאט נפש.

רבותי, פנינו לשלום, לחיי עבודה ויצירה שקטים.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

המשך: אנחנו מושיטים יד לשכנינו...

שר-הבטחון פ. לבון :

דוקטור בדר, אל תקלקל לך נאום.

אני יודע שזוירייעט שונים עוסקים זה חודשים בטיפוח הכוב, ויתכן שמישהו מדריכים ומחזקים במלאכה זו, שמדינת ישראל מתכוונת למלחמת התקפה על שכנותיה הערביות.

אומרים שהשקר אין לו רגליים. אבל יש אומרים, שכי נראה יש לו כנפיים. אחדים ממפיצי הכזב חוזרים עליו כל-כך הרבה פעמים עד שאולי בעצמם התחילו להאמין בכדוהה שהמציאו. אך יש מי שמשתמש בכזב מערפף זה בתור נשק כדי לנסות ולהכריח את ישראל לויתורים על זכויותיה. אם אינכם מתכוונים למלחמה, אומרים הם, אדרבה תוכיחו זאת על-ידי קבלת רצונם של הערבים, מדריכיהם ופטרוניהם, תור-תרו קצת על זכויותיכם, על ים כנרת, הסכימו קצת להגברת הפיקוח הבינלאומי, תוותרו על דרישותיכם הצודקות כלפי מדינות ערב, ותותרו אפילו על התביעה להגשמת חווי שביתת-הנשק ועוד ועוד.

עלינו לדחות לחץ זה למרות האפשרויות הבלתי-מוגבלות כמעט של סירוס כוונותינו. בגל החשש של סירוס כוונותינו לא נעלה על הדרך של איבוד-עצמנו-לדעת, לא נותר על זכותנו הסבועית להגן על עצמנו.

לפני חודשים אחדים אמרתי מעל במה זו, שדם יהודי לא יהיה הפקר במדינת ישראל. נוכח ההתרחשויות האחרונות בירושלים ועל הכנרת עלי להוסיף עוד זאת: גם גבולות יש-ראל וריבונותה לא יהיו הפקר.

התמור בענין מעלה-עקרים אינו שיטה, וירושלים לא תהיה כמעלה-עקרים; שלפחות כאן לא ילכו בדרך של "רצחת וגם העללת". כי דווקא לנו, עם-עולם השב למולדתו, קשה להסתגל למחשבה שלית דין ולית דין, ושרק דרכי-התכסיס הפוליטי החולף הם הקובעים. יתכן שגם הפעם נכונה לנו אכזבה, אך גם במקרה זה אראה את החלטת הממשלה כאחראית, שקולה ותואמת את האינטרס העליון של העם ושל המדינה.

אינני יודע, מה המריץ את הלגיון למעשהו המסורף. אם כוונתו הייתה להרים את הפרסטיזיה העבאית שניזוקה קשה בהתנגשויותיו עם צבא ישראל ולשם זה בחר לעצמו שיטה פחדנית ונוחה של רצח אנשים, נשים וטף בירושלים. הרי שוב הוכה למרות הוימה שהיתה בידי, למרות התנאים הנוחים, למרות ההגבלות החמורות שהטלו על חיילנו, אם כוונתה של ממשלת ירדן, להסיל פחד ואימה בלב יהודי ירושלים, לגרום לבריחתם ולשיתוק חייהם, לזעזע את מוסד-זות השלטון בישראל — הרי נכשלו כשלון חרוץ במיזמתם. ירושלים העברית עמדה כסלע איתן, בלא פחד ומרא-היהודי הדתי המשיך בלימודיו בישיבה, תלמידי האוניברסיטה באו כולם ללימודיהם, הפועלים והפקידים המשיכו במלאכתם, הגד-גים ישבו ליד ההגה — איש לא ברח ולא עזב את משמרתו. רוח איתנה של רצינות ואחריות, רוח הבטחון של הישוב-האמון על מבחנים וקרבנות, אך יודע את יעודו ושליחותו, שוב עטפה את ירושלים הנצחית על עדותיה, שכבותיה, על-ידי תיה, אם היו בלב מישהו ספקות ביחס לרוחו של הישוב החדש בימי מבחן, באן שלושה ימים אלה וטחנו על פני הספקנים והוכיחו, שחדש כמו ותיק עמדו יעמדו בכל מבחן, כפי שעמדנו בימי מלחמת השחרור. כבוד לך ירושלים העב-רית, לב האומה ובירת המדינה !

לעומת תמונת הגבורה השקטה של ירושלים העברית, הייתה העיר העתיקה הר געש של פחד, מצוקה, בהלה — של התפוררות והתפרקות. במקום להרים את הפרסטיזיה של השלטון על-ידי מעשה התועבה, קיבל מכה ניצחת מידי עצמו ונדעזעזע וזעזע נוסף, אולי קשה ועמוק מן הזעזועים הקודמים.

באותו יום רביעי 30 ביוני, אם במתואם עם ירדן ואם בלא תיאום, התקיף הצבא הסורי באש תותחים סירת משטי-רה של ישראל בסיורה השגרתי לאורך חופי הכנרת, שהוא כולו בטריטוריה של ריבונות ישראל. שני שוטרים נהרגו. חמישה נפצעו. למחרת היום שוב הותקפה סירת-משטרה. הפעם הונחתה מכת אש חזקה שהשיקה את עמדות הסורים. גם במקרה זה לפגנו התנכלות מתוכננת מצד ממשלת סוריה לפגוע בריבונות ישראל על הטריטוריה שלה — התנכלות שיטתית השואבת יעודו מעמדתם של כמה משקיפי-א"מ, החושבים שמתור להם להקל ראש בזכויותיה של ישראל. למרות זכותנו הבלתי-מפוקפקת בימ"כנרת, למרות העובדה של הרוגינו ופצועינו, כבר זכינו לשתי החלטות-גינני "מאר-זנות": האחת נגד סוריה והשניה נגד ישראל. עם כל הכבוד לאו"ם ולמנגנונו, עלינו להודיע, שלא נוכל להסתכל בשיויון-נפש בנסיגות החוזרים ונשנים לגזול מאתנו מלוא שליטתנו על הכנרת, ולא נוכל להפקיר שוטרנו לרצח בדם קר. צבא-הגנה-לישראל רואה כחובתו להבטיח את שלימותה הסורי-טוריאלי של מדינת ישראל, והוא ימלא חובתו זו באמצעים שברשותו.